

Een routeplanner voor 21ste-eeuwse communicatie. Meervoudige geletterdheid in de praktijk gebracht

1. Inleiding

In deze workshop maakt u kennis met *Bee-com a 21st century communicator*, een routeplanner voor 21ste-eeuwse communicatie die werd ontwikkeld in een onderwijsontwikkelingsproject (2011-2013) van de Associatie KU Leuven. De routeplanner ondersteunt studenten in het hoger onderwijs bij het plannen, conceptualiseren en realiseren van multimodale en -mediale *communication designs*.

2. Is er behoefte aan een dergelijk instrument?

De laatste jaren toont het hoger onderwijs een sterke interesse voor taal. Er wordt getest en geremedieerd. Spelling, grammatica en de stilistische, structurele en formele eigenschappen van de academische genres eisen hun plaats op in het curriculum. Op die manier wordt de student ondersteund in zijn academisch parcours. Maar bereidt

het hoger onderwijs de student met evenveel toewijding voor op zijn rol als communicator in zijn naschoolse carrière? Dat gaat samen met heldere antwoorden op de volgende twee vragen:

- welke communicatieve taken hebben professionals in het werkveld op te nemen?
- hoe kan het hoger onderwijs de kennis, vaardigheden en attitudes bij studenten ontwikkelen die nodig zijn om die taken uit te voeren?

Anders dan de academische, is de professionele communicatieve situatie ten gronde gekenmerkt door variatie. Doelen en doelgroepen zijn veranderlijk, verschillende media staan ter beschikking en naast het woord, biedt ook het beeld zich met zijn verschillende dimensies aan als betekenisdrager. Omdat een klassiek begrip van geletterdheid niet overeenind blijft in deze omstandigheden, heeft men het over ‘meervoudige geletterdheid’ of *multiliteracies*.

Om studenten op een actieve rol in die complexe communicatieve situatie voor te bereiden, is er behoefte aan onderwijs dat over de (hoge)schoolmuur heen kijkt en meervoudige geletterdheid in de didactische praktijk brengt. Maar makkelijk is dat niet, want in doelgerichte, 21ste-eeuwse communicatie verenigen zich op z'n minst vier domeinen:

1. ICT;
2. grafische vormgeving;
3. taal;
4. *user-centered design*.

Vandaar de taak die de *Bee-com* routeplanner zich stelt: de routeplanner wil de basis-kennis en -vaardigheden uit bovengenoemde vier domeinen toegankelijk maken voor docenten en studenten, en dat op een didactisch krachtige wijze.

3. Hoe is de routeplanner tot stand gekomen?

Eerst is een competentiematrix opgesteld, die de containerterm ‘doelgericht professioneel communiceren’ heeft uitgezet als een reeks *can-do statements*, die op hun beurt zijn geanalyseerd op hun constituerende kennis, vaardigheden en attitudes. De matrix kwam tot stand op basis van gesprekken met experts, docenten en beroepsuitoefenaars in de vakgebieden ‘psychologie’, ‘lerarenopleiding’ en ‘informatica’ – de drie vakgebieden waarin ook de pilootprojecten plaatsvonden. In de drie pilootprojecten gingen studenten aan de slag met een realistische casus, terwijl het projectteam de leernoden en drempels in kaart bracht. Voor studenten Toegepaste Psychologie ging dat bijvoorbeeld over het bedenken van een communicatief ontwerp om *gay bashing* door politiemannen te voorkomen.

Uit de pilootfase bleek dat de uitdaging was dat het didactische instrument verschillende dualiteiten zou verenigen:

- het instrument moest studenten leren het complexe ontwerpproces te structureren, evenwel zonder een strikt te volgen ‘recept’ te geven;
- het instrument moest laagdrempelig zijn, maar tegelijk voldoende uitdagingen bevatten voor studenten en docenten met meer voorkennis;
- het instrument moest abstracte inzichten in het ontwerpproces mogelijk maken, maar studenten tegelijk ook ondersteunen bij de ontwikkeling van concrete *communication designs*.

Een multidisciplinair team ging aan de slag: een taal- en letterkundige met expertise over taakgericht onderwijs (Carolien Frijns, Centrum voor Taal en Onderwijs, KU Leuven), een specialist in doel(groep)gericht schrijven (Karine Nicolay, K-point, Thomas More), een ervaren communicatieadviseur (Lieve Luyten, Thomas More), een grafisch vormgever (Michiel Kragten, MAD-Faculty) en een specialist ICT en nieuwe media (Sebastiaan Jans van ED+ict, KHLim). Zij ontwikkelden de *Bee-com* routeplanner op iteratieve wijze: het ontwerp werd getest in verschillende master- en bacheloropleidingen in Vlaanderen en werd telkens geoptimaliseerd.

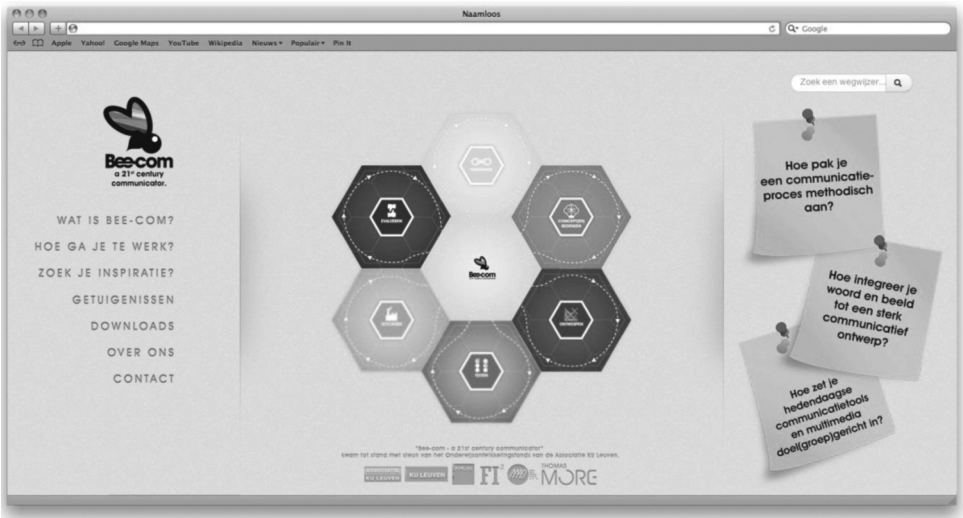
4. Hoe werkt de routeplanner?

Groepjes van vier tot acht studenten krijgen een realistische casus voorgeschoteld. De routeplanner helpt studenten om de casus op een methodische wijze aan te pakken en ondersteunt hen bij de ontwikkeling van *communication designs* die doel en doelgroep bereiken via goedgekozen communicatievormen en -kanalen.

De routeplanner bestaat uit:

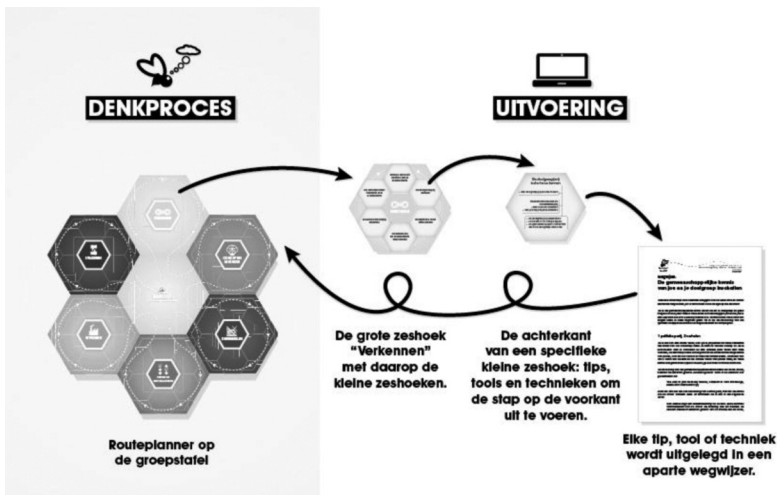
- een modulaire set van grote en kleine zeshoeken (tastbare ‘bouwstenen’ waarmee studenten actief inzicht verwerven in het proces van communicatief ontwerpen);
- een uitgebreide reeks wegwijzers, bondige en praktische steekkaarten die tips, tricks en technieken bevatten over (multi-)media, doel(groep)gericht schrijven, *user-centered design* en grafische vormgeving;
- een didactische handleiding en een stappenplan, waarmee de docent de routeplanner kan inzetten als een onderwijs- en evaluatie-instrument;
- een website die (onder andere) de wegwijzers op gestructureerde wijze beschikbaar maakt.

De figuur hieronder toont de homepage van de website, met centraal de grote zeshoeken die elk een fase in het ontwerpproces representeren.

Figuur 1: De homepage van de *Bee-com* website.

Onderstaande figuur illustreert de interactie tussen de verschillende onderdelen van de routeplanner.

Figuur 2: De grote zeshoeken, kleine zeshoeken en wegwijzers ondersteunen zowel denkproces als uitvoering.

Hoe gaat dat praktisch in zijn werk? Via onderstaande links kan je timelapsevideo's bekijken van een testsessie bij studenten Lerarenopleiding Secundair Onderwijs (2012-2013), Groep T in Leuven:

5. Hoger onderwijs

- http://www.youtube.com/watch?v=_QLhdUmoZt8
- <http://www.youtube.com/watch?v=q5mAiysTxaQ>

Of je geeft “*bee-com* routeplanner” in in het *You Tube*-zoekvenster. Beide video’s zijn gemaakt en opgeladen door Carolien Frijns.

5. Aan de slag!

In deze workshop bekijken we niet alleen de principes die aan de *Bee-com* routeplanner ten grondslag liggen, maar gaan we ook zelf met de routeplanner aan de slag. Zo ervaart u hoe de routeplanner werkt en op welke wijze het instrument in uw dagelijkse onderwijspraktijk ingezet kan worden. Als u op de conferentie over een laptop of netbook beschikt, dan mag u die meebrengen.